

קונטרס

הַסְפָּד עַל צְדִיקִים

יגלה מעלת ההספד על הצדיקים, ואיך הוא מועיל להחיים להתעורר בתשובה אליו יתברך, ואשרי מי שנתעורר בתשובה על-ידי צדיקי וחכמי הדור, אשר אין למעלה מזה.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תוכב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר עֲנִין הַהֶסְפֵּד עַל
הַצְדִּיק הוּא רַק בְּשִׁבִיל תְּלַמִּידוֹ, כִּי בְּזֵה
שְׂמִסְפִּידִים אֶת הַצְדִּיק נִתְעוֹרְרַת תְּשׁוּקָה
עֲצוּמָה בְּלֵב הַתְּלַמִּידִים לְחַפֵּשׂ אַחַר רוּח־
הַקֹּדֶשׁ שֶׁל רַבָּם, שֶׁהֵנִיחַ בְּתוֹךְ סִפְרֵיו
הַקְדוּשִׁים, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (לְקוּטֵי
הַלְכוּת, שְׁלוּחִין, הַלְכָה ה'), וּכְכֹל שְׂמִסְפִּידִים יוֹתֵר
אֶת רַבּוֹ, יוֹתֵר נִמְשָׁךְ עַל הָאָדָם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
שֶׁל רַבּוֹ.

(אֲמַרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תתלא)

קונטרס

הספד על צדיקים

בני ובנותי היקרים! עלינו להתחזק באמונה פשוטה בו יתברך, כי אין עוד דבר יותר חשוב אצל הקדוש-ברוך-הוא כאדם שמתחזק באמונה ברוך ומזככת. כי כך פתוב בזהר (בא מב): תכלית הבריאה היתה בגין דישתמודעון ליה; כדי שנזכה להכירו יתברך. ולכן הקדוש-ברוך-הוא שולח לנו בכל דור ודור צדיקים קדושים, נשמות גבוהות, שיש בכחן להחזיר אותנו בתשובה שלמה, ועלינו לשמע בקול דבריהם, כי כל אשר החכמים מדברים ומלמדים אותנו, עלינו לשמע בקולם. וזו הזכות הגדולה ביותר שיש לבר ישראל, שמתחזק באמונת חכמים, כי דיקא על-ידי אמונת חכמים יכולים לזכות לאמונה בבורא יתברך שמו. כמו שכתוב (שמות יד): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", אומרים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): אם במשה האמינו, בה' לא כל שכן? אלא אי אפשר להגיע אל אמונה בהקדוש-

בְּרוּךְ-הוּא, רַק עַל-יְדֵי חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, שָׁזָה
 כָּלֵל תּוֹרָה שְׁבַע-לִפְנֵי, שֶׁקִּבְּלָנוּ בְּהַר סִינַי, וְנִמְסְרָה מִפֶּה
 לְאָזֶן, מִמֶּשֶׁה לִּיהוֹשֻׁעַ מִיהוֹשֻׁעַ לְזַקְנִים, מִזַּקְנִים לְנְבִיאִים,
 מִנְּבִיאִים לְאַנְשֵׁי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה. וְכֵן מְדוּר דוּר עַד
 דוּרוֹתֵינוּ אֵלּוּ. וְלָכֵן אָנוּ מְחַיִּבִים לְשִׁמְעַע בְּקוֹל חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל, גְּדוּלֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ הַלְכוֹת
 הַתּוֹרָה יוֹם יוֹם, אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְאֵיךְ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה. וְלָכֵן זֶהוּ דְבַר גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְהִיּוֹת דְּבוּק
 בְּחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, וְהֵם יַחֲזִיקוּ לָנוּ אֶת
 הָאֱמוּנָה. אֲבָל כְּשֶׁהֲצַדִּיק נִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, אִזּוֹ יֵשׁ
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צֶעַר גְּדוֹל מְאֹד. כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (סוּטָה יג:): מִשֶּׁה רַבְּנוּ כְּשֶׁנִּסְתַּלֵּק, אָמַר
 קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא: וַיִּלֵּי, מִי יָקוּם לִי עִם מְרַעִים, מִי יָקִים
 לִי אֶת הָאֲנָשִׁים הָרַעִים, אֲנָשִׁים שֶׁהֵיוּ רְחוּקִים מִן
 הַקְּדוּשָׁה. וְלָכֵן זֶהוּ דְבַר גְּדוֹל מְאֹד לְהִסְפִּיד אֶת חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, שֶׁנִּסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם. כִּי בְּשַׁעַה
 שֶׁמִּסְפִּידִים אֶת הַחֲכָם, אֶת הַצַּדִּיק, שֶׁקָּרַב מְאֹד וְאֵלֵפֵי
 אֲנָשִׁים לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְגָלָה אוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ בְּעוֹלָם,
 עַל-יְדֵי הַהֶסְפֵּד הַזֶּה, אֲנַחְנוּ נִתְעוֹרְרִים בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה.
 כִּי בַחַיִּים חַיּוֹתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק וְשֶׁל הַחֲכָם אֵינָנוּ נוֹהֲגִים בּוֹ
 הַכְּבוֹד הָרְאוּי, כִּי אֵינָנוּ מְפִירִים אוֹתוֹ הֵיטֵב עַל אֶף
 פְּרִסוּמוֹ הָרַב, עִם כָּל זֹאת הוּא נֶעְלָם עֲדִין לְגַמְרֵי מְכַל
 הָעוֹלָם.

כי באמת עליכם לדעת, בני ובנותי היקרים! אשר
 חכמי ישראל, חכמי התורה, מיגיעים עצמם ארבעים
 וחמשים שנה ביגיעה ובטרחה נפלאה בתורה, ממיתים
 את עצמם על התורה, כי הם לא זוכים ביום אחד, או
 בשבוע אחד, או בחודש אחד, או בשנה אחת להגיע אל
 מה שהגיעו, אלא ארך להם יגיעות וטרחות של שלשים
 ארבעים וחמשים שנה, שיגיעו בתורה ויותר. וכמו-כן
 צדיקי הדור הדבקים באין סוף ברוך הוא, יגיעים
 וטורחים ימים ושנים, עד שמגיעים אל מה שמגיעים —
 השגת אלקות. ואחר-כך כפי גדל מעלתם ומדרגתם,
 שמשיגים את רוחניות חיות אלקות, שמשיגים את
 התורה, יש להם כח להלביש את עצמם בלבושים על
 גבי לבושים, כדי שירדו אלינו. ומשה רבנו בודאי זכה
 להכליל לגמרי באין סוף ברוך הוא, עד שהתורה
 הקדושה מעידה (דברים לד, י): "ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה, אשר ידעו הוי"ה פנים אל פנים" וגו'. כי הוא
 היה דבוק לגמרי באין סוף ברוך הוא, והוריד לנו את
 התורה, אף-על-פי-כן פתוב (שמות יט, יד): "מן החר אל
 העם", אף שהיה דבוק באין סוף ברוך הוא, אבל ירד
 אל העם, קרב את נשמות ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא,
 הוריד עצמו לכל יהודי ויהודי, עד כדי כך, שאומרים
 חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): ראתה שפחה על היס
 מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי; יחזקאל הנביא זכה

הספד על צדיקים

למדרגות הכי עליונות בנבואה, הוא ראה את כל פמליה של מעלה, כמו שכתוב (יחזקאל א, א): "נפתחו השמים וראו מראות אלקים", היו גלויים לפניו כל העולמות העליונים. גלה את כל המרכבה העליונה. עם כל זאת אומרים חכמינו הקדושים: בימי משה ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי; כי משה רבנו היה כל-כך גדול, שהיה יכול להוריד עצמו עד שפחה, ולהאיר בה אלקות, וכמאמרם ז"ל (מכילתא בשלח): עוללים ויונקים שמטו דדיהם מפיהם, ואמרו: זה אלי ואנוהו; תינוקות צעקו: אמא, הנה ה', הנה ה'. כל-כך גדולה היתה גדלתו של משה רבנו, שהיה יכול להאיר אלקות, אפלו בנמוכים ובירודים. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימנים: ז, סח), שזו גדלת הצדיק, שכל מה שהוא עולה יותר ויותר למעלה, להשיג רוחניות אלקות, הוא יכול לרדת למטה למטה לאנשים הכי גרועים, הכי פושעים, הכי מלכלכים, ולקרבם גם-כן אל הקדוש-ברוך-הוא.

ולכן כל צדיק וצדיק שזוכה לקרב יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, כל חכם מחכמי ישראל, שזוכה להרביץ תורה לתלמידים, מעלתו מאד מאד חשובה בשמים. ואמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל'), מה נקרא מלמד טוב? שיכול להלביש עצמו בלבושים על

גבי לבושים, ולהסביר לתלמיד דברים עמקים, ולעשות את זאת כל-כך פשוט, עד שגם הוא יכול להבין, זו גדלת מלמד מצלח. כמו-כן חכם מחכמי ישראל, צדיק הדבוק באין סוף ברוך הוא, מקבל שפשיג רוחניות אלקות, שמיחד יחודים, יכול להלביש את עצמו בשכליים כאלו, בשכל עליון עד שכל תחתון, עד שגם פשוטי עם, אנשים המסתובבים בזהמות, בלכלוכים, גם הם יחזרו בתשובה שלמה, וגם הם ישיגו ויבינו בשכלם העב והגס והפשוט עצמיות אלקותו יתברך. ולכן אם אנחנו רואים, שיש חכם מחכמי ישראל, צדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, שמקרב רחוקים, צריכים לדעת, שמעלתו גדולה מאד מאד בשמים. אבל מרב שהוא מתחבב אלינו ומספר לנו ספורים, כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מהר"ן, חלק ב', סימן צא), שהצדיק מלביש עצמו בלבושים על גבי לבושים, כדי שאנחנו לא נפירו בגלוי, אלא תהיה לנו שיכות אליו; כי הרי חכם מחכמי ישראל, שלמד תורה שלשים, ארבעים, חמשים, ששים שנה, אדם שדבוק בהקדוש-ברוך-הוא ימים ושנים, מיחד יחודים, איך יש לנו השגה בו?! איך אנו יכולים להבין אפלו שיחות חלין שלו, כי כל-כך רחוק המח והנשמה שלו מהמח והנשמה שלנו, אלא זו גדלת הצדיק, שיכול להלביש עצמו בלבושים על גבי לבושים, והוא מספר לנו ספורים ומתחבב עלינו, וכך אט אט

הספד על צדיקים

מִקְרַב אוֹתָנוּ אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן קוֹרָה, שְׁלֹא כָל-כֹּף מְכַבְּדִים אֶת הַחֶכֶם וְהַצַּדִּיק בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ, כִּי לֹא מְעַרְיָכִים גְּדֻלָּתוֹ, אֲבָל כִּיּוֹן שְׂנֹסֶתְלֵק, אִזּוּ מִתְחִילִים לְרֹאוֹת שְׁהַצַּדִּיק הַזֶּה חָסֵר לָנוּ מְאֹד, וְאֲנַחְנוּ מִתְחִילִים לְהִבִּין גְּדֻלָּתוֹ, וּמָה שֶׁהַתְּגִלָּה אֲלֵינוּ זֶה הִיא רַק אֶחָד מִנֵּי אֲלֶיךָ מְגֻדֵּלְתוֹ, כְּדֵי שְׂיוּכַל לְהֵאִיר גַּם בָּנוּ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲבָל בְּאֵמֶת אֵין עֲרוֹךְ לְגְדֻלָּתוֹ וְלֵהֲשַׁגְתּוֹ הַעֲצוּמָה.

וְלִכֵּן מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב הֵהֱסֵפֵד שְׂמִסְפִּידִים אֶת הַצַּדִּיק. וּמָה זֶה גּוֹרֵם? שְׁנֵי דְבָרִים: וְכִמוֹ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (סְנֵהֲדָרִין מַה:): הֵסְפָּדָא יִקְרָא דְחַיִּי, הֵסְפָּדָא יִקְרָא דְשַׁכְבִּי; מֵצִד אֶחָד הֵהֱסֵפֵד שְׂמִסְפִּידִים אֶת הַצַּדִּיק וְהַחֶכֶם שְׂנַפְטֵר, זֶה יִקְרָ לְנַפְטֵר; כִּי בְּזֶה שְׂאֲנַחְנוּ מְשַׁבְּחִים וּמְפָאָרִים אוֹתוֹ, אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים לְעֲצָמֵנוּ מוֹסֵר: "תִּרְאוּ נִשְׁמָה שְׂיִרְדָּה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְזִכְתָּה לְלַמֵּד תוֹרָה, לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת עַצְמָהּ, וְלִהְיוֹת דְּבוּקָה בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שְׂמִסְרָה נַפְשָׁה לְקִרְבַּ רְחוּקִים". וְזֶה שְׁבַח לְצַדִּיק שְׂנַפְטֵר — שְׂמִדְבָּרִים מִמַּעֲלָתוֹ, כְּדֵי שְׁגַם אָנוּ נִלְמַד וְנִגְלוֹךְ בְּדַרְכּוֹ. וְאִם הוּא הַצְּלִיחַ עַל-יַדֵּי שְׂהִגָּה בַּתוֹרָה וְקִיָּם מְצוּוֹת וְקִרְבַּ רְחוּקִים אֲלֵיו יִתְבָּרֵךְ, גַּם אָנוּ יְכוּלִים לְזֶה, כִּי הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית לְכֻלָּם. וְזֶה נִקְרָא 'הֵסְפָּדָא יִקְרָא דְשַׁכְבִּי' — הֵהֱסֵפֵד יִקְרָ לְנַפְטֵר, כִּי בְּזֶה שְׂאֲנוּ מְשַׁבְּחִים וּמְפָאָרִים אוֹתוֹ, גּוֹרְמִים לוֹ נַחַת רוּחַ, שְׂאֲנוּ הוֹלְכִים

הספד על צדיקים

נט

בְּדַרְכוֹ. וּמֵצֵד שְׁנֵי — 'הַסְּפָדָא יִקְרָא דְחַיִּי' — הַהֶסְפֵּד יִקְרָ לְחַיִּים, שְׁאָנוּ לוֹמְדִים מוֹסֵר וּמִתְעוֹרְרִים בְּתִשְׁבּוּהַ שְׁלָמָה. כִּי עָלִינוּ לְדַעַת, אֲשֶׁר גַּם לָנוּ יִגִיעַ הַיּוֹם וְהַשְּׁעָה וְהַרְגַע שְׁנוּצָטְרֵף לְעֵזוֹב אֶת זֶה הָעוֹלָם, וְלִכֵּן כְּשֶׁמְסַפְּדִים חֲכָם — זֶה יִקְרָא דְחַיִּי, שְׁעָלִינוּ לְהִתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבּוּהַ שְׁלָמָה, וְגַם-כֵּן לְזִכֹּר שְׁיָבוֹא הַיּוֹם וְהַשְּׁעָה וְהַרְגַע שְׁנֵעֵזוֹב אֶת זֶה הָעוֹלָם. וְלִכֵּן עָלִינוּ לָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּהַ שְׁלָמָה, וְלֹא לְרוּץ אַחֵר הַהֶבֶל וְהָרִיק. אֲדַרְבָּה, רְאִינוּ שְׁהִיָּה פֶה חֲכָם, נוֹכַחְנוּ שְׁהִיָּה פֶה צַדִּיק שְׁלָמָה תוֹרָה, קָיָם אֶת הַמְצוּוֹת, מָסַר נַפְשׁוֹ לְקָרֵב יְהוּדִים אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָמָּה שְׁאָנוּ לֹא נַעֲשֶׂה דְבַר זֶה?! וְאִם הוּא נַפְטֵר, גַּם אָנוּ נִסְתַּלֵּק מִזֶּה הָעוֹלָם, אָזִי עָלִינוּ לְהִתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבּוּהַ שְׁלָמָה. וּבִפְרָט בַּעֲת שְׁמִסְפִּידִים אֶת הַחֲכָם, עָלִינוּ לְשַׁפֵּף דְּמַעוֹת כַּמִּים, כִּי כִּף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שְׁבַת קה): כָּל הַמּוֹרִיד דְּמַעוֹת עַל אָדָם כְּאִשׁוֹר, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא סוֹפְרֵן וּמוֹלִיכֵן אֶל בֵּית גְּנֻזָיו. הִיָּה פֶה חֲכָם, צַדִּיק, שְׁמַסֵּר נַפְשׁוֹ לְקָרֵב רְחוּקִים, וְכַמָּה מֵאוֹת וְאַלְפֵי אַנְשִׁים נִתְעוֹרְרוּ בְּתִשְׁבּוּהַ עַל-יְדֵי דְרִשׁוֹתָיו, וְעַכְשָׁו שְׁבַק חַיִּים לְכָל חַי, וְהַשְׁאִיר אוֹתָנוּ יְתוּמִים, וּמִי יִקְרַבְנוּ עַכְשָׁו לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא?! וְלִכֵּן עָלִינוּ לְבַכּוֹת. וּמוֹבָא: מִי שְׁבוּכָה עַל הַהֶסְתַּלְקוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק וְהַחֲכָם שְׁנִסְתַּלֵּק מִזֶּה הָעוֹלָם, אֵינְנוּ צָרִיף לְבַכּוֹת אַחֲרֵי-כֵן, חַס וְשְׁלוֹם, עַל יְלָדָיו שְׁיִפְטְרוּ. כִּי אֶצְלוֹ יִתְבַּרֵּךְ מְאֹד מְאֹד חָשׁוֹב כְּשִׁיְהוּדֵי

הספד על צדיקים

מספיד את הצדיק, ומוריד דמעות על הסתלקותו, כי סוף כל סוף מי יודע אם כבודנו מספיק את החכם והצדיק שנפטר. והרי צדיק דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, הולך ממקום למקום, כמאמרם ז"ל (בבא בתרא ח.) על הפסוק (דברים לג, ג): "והם תכו לרגלך ישא מדברתיך" — אלו תלמידי חכמים שהולכים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר, ונושאים ונותנים בדבריו של המקום ברוך הוא. חכמי ישראל, חכמי התורה הלומדים תורה לשמה, לשם אל עולם, דבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, ואינם יושבים בד' אמותיהם, אלא נוסעים מעיר לעיר ומכפר לכפר וממושבה למושבה, ומלמדים תורה לעם ישראל, מקרבים יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא. ואיכשהו בודאי איננו נותנים לצדיק הכבוד הראוי לו, כי נדמה לנו כאלו הוא אחד מאתנו, שהלא הוא מוריד עצמו אלינו. ובאמת הצדיק והחכם, כל-כך דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, כל-כך דבוק בתורה, עד שאין לנו שום השגה בו. ולכן כיון שנפטר הצדיק והחכם, עלינו להוריד דמעות, פן ואולי זלזלנו בו, ועל זלזול תלמידי חכמים, על בזיון צדיק אמת, בא ענש חמור, שחס ושלום, הילדים נפטרים, בר מינן.

ולכן עלינו לקבל עכשו, בני ובנותי היקרים! לא

לדבר על חכמי התורה, חכמי ישראל, צדיקי הדור
 הדבקים בהקדוש-ברוך-הוא. ועלינו להשמר בזה מאד
 מאד, כי כף אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן נו),
 שפנגד משה רבנו עמד בלעם הרשע; משה רבנו גלה
 תורה, גלה את הקדוש-ברוך-הוא, ובלעם הרשע הלביש
 עצמו גם-כן בלבושים נגד משה, וכן קרח עם מאתים
 וחמשים רבנים, עמדו נגד משה רבנו. וכן יש בכל דור
 ודור צדיקים אמתיים, הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא,
 נגדם עומד הסמ"ך-מ"ם וחולק עליהם. כי הסמ"ך-מ"ם
 מאד מאד מפחד, שאם יתגלה החכם שבדור, הצדיק
 הדבוק באין סוף ברוך הוא, ויקרב רחוקים אל הקדוש-
 ברוך-הוא, אז אין לו כפר מה לעשות, וכמו שגלה לנו
 רבנו ז"ל (ספורי-מעשיות, מעשה ז', מהזבוב והעכביש), שקדם
 שיירדה נשמתו לזה העולם, עשה הסמ"ך-מ"ם רעש
 גדול בשמים, ואמר: אם הנשמה הזו תרד, אין לי כפר
 מה לעשות. אמרו לו: הנשמה הזו מכרחה לרדת, ואתה
 תצא ותמצא לעצמה עצה. ויצא ומצא לעצמו איזה זקן
 טפש וצחקו. וזו העצה נגד כל חכם מחכמי ישראל, נגד
 כל צדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, שקם נגדו איזה
 רשע מרשע, ורודף אותו, ומלבין פניו ברבים, מדבר
 עליו. אזי עלינו לבקש את הקדוש-ברוך-הוא, שלנו לא
 יהיה חלק בעלבון התורה, חס ושלום, בעלבון חכמי
 ישראל, בבזיון צדיקי הדור הדבקים באין סוף ברוך

הוא. אבל צריכים גם הרבה לבקש את הקדוש-ברוך-הוא, ששנזכה למצא את חכמי הדור, חכמי התורה, שיכולים לקרבנו אליו יתברך, ושלא נטעה את עצמנו. כי בזה העולם יכולים להטעות מאד מאד בני-אדם, כי נגד כל צדיק וצדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, הלומד תורה, עומד נגדו איזה צבוע, רמאי, שקרן, ומי יודע מיהו החכם, מי הצדיק?! ולכן אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן עח), שצריכים הרבה לבקשו יתברך על זה, כי עכשו יש לעם ישראל רצונות וכסופים עצומים להתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא, והסמ"ך-מ"ם עושה כל מיני פעולות שבעולם להעלים ולכסות את חכמי ישראל, חכמי התורה, צדיקי הדור האמתיים, שיש בכחם לקרב את נשמות ישראל, והוא מאד מאד מפחד מהם. ולכן ההספד שמספידים את החכם שנסתלק, שקרב רחוקים, זה יקרא דחיי — יקר לחיים, שאנו נלמד מוסר השכל, ויגיע היום שנצטרך גם-כן לצאת מזה העולם, ולכן עלינו לשמר על מעשינו, פינו ומחשבתנו. וכן זה יקרא דשכבי — ההספד יקר לצדיקים שנפטר, שאנו רואים עכשו גדלתו, אשר קדם לכן לא ראינו, כי לא היתה לנו השגה בו, ואנו רוצים לחקותו ולנהג כמותו. וזהו שבח לנפטר, כי דיקא על-ידי שהצדיק נסתלק מזה העולם, אנו רואים כמה הוא חסר לנו, ומה רבה היתה תרומתו, ואנו נתעוררים לילך בדרךכו.

ולכן, בני ובנותי היקרים! אומרים חכמינו
 הקדושים (שבת קה:): כל המתעצל בהספדו של חכם —
 אינו מאריך ימים; כי כל-כף חשוב בעיני הקדוש-ברוך-
 הוא ההספד שאנו מספידים את חכמי ישראל, צדיקי
 הדור שנסתלקו מזה העולם, כי אם לא נספידם, חס
 ושלום, לא נאריך ימים. וחסור כל-כף הענש על שאין
 מספידים את הצדיק והחכם שבדור, שקרב רחוקים,
 ולכן עלינו להספידם, כי הרי גם הקדוש-ברוך-הוא
 משתעשע ומשתבח בכל העולמות עם צדיק כזה, כמו
 שכתוב בזהר (ח"ב קכת.): זכאה מאן דאחיד בידיה
 דחייבא; אשרי האדם המחזיק בידי החיבים, אשרי מי
 שמקרב רחוקים אל הקדוש-ברוך-הוא. כי עם ישראל
 נקראים בנים למקום, כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים
 אתם להוי"ה אלקיכם", וכמו אבא, שאבד את ילדיו,
 אשר אינו חדל לבכות: "אייה היכן ילדי, לאן הלכו?!
 מה ארע עמהם?! " כיון שבא אדם ומוסר נפשו, נכנס
 בתוך היער, משוטט ומחפש ומבקש ומתיגע ימים,
 שבועות וחדשים, עד שמוצאם ומשיבם לאב. איזו
 שמחה יש לאבא?! איזה כבוד נותן לאדם זה שהשיב
 לו חזרה את הילדים?! כמו-כן מנהיגי הדור, צדיקי
 האמת, גדולי התורה, אלו המחזירים בתשובה שלמה,
 הם מאד חשובים בעיני הקדוש-ברוך-הוא, כי מחזירים
 בחזרה את הילדים אל אביהם שבשמים, ובעבור זה

הקדוש-ברוך-הוא משתבח עמָהֶם מְאֹד, עַל שְׁקָרְבוֹ בְּנִים
 תּוֹעִים וּרְחוּקִים, וְהַשִּׁיבוֹם לְצוּר מַחְצַבְתָּם. וְאוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קִהְלֵת רַבָּה, פְּרָשָׁה יב, סִימָן יב) עַל הַפְּסוּק
 (קִהְלֵת): "סוֹף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע". סוֹף דְּבוּרוֹ שֶׁל אָדָם —
 הַכֹּל מִשְׁמִיעִין אֶת מַעֲשָׂיו; בְּשַׁעַה שֶׁאָדָם נִפְטָר מִזֶּה
 הָעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרַת: רְאוּ
 מַה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו: כָּשֶׁר הָיָה פְּלוֹנִי זֶה, יֵרָא
 שָׁמַיִם הָיָה פְּלוֹנִי זֶה, מִיָּד מִטָּתוֹ פּוֹרַחַת בְּאוֹר; הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מִתְעַנֵּן מְאֹד מַה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עַל הַנִּפְטָר
 הַזֶּה, וְאִם שׁוֹמֵעַ שְׁכֻלָּם מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ, אֲזוּ זוֹכָה —
 שְׁמִטָּתוֹ פּוֹרַחַת בְּאוֹר, וְתַכְף-וּמְיָד מַגִּיעַ אֶל מְקוֹמוֹ.

וְלִכֵּן הַהֶסְפֵּד שֶׁמְסַפִּידִים אֶת הַצְּדִיק וְהַחֲכָם שׁוֹנֵפֵטֵר,
 שְׁקָרֵב כָּל-כָּף הַרְבֵּה נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, הַחֲזִיר כָּל-כָּף הַרְבֵּה נִשְׁמוֹת אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, זָכָה
 אוֹתָם בְּקִיּוֹם הַמְּצוּוֹת, אֲשֶׁר כָּל מְצוּוָה וּמְצוּוָה שְׂיִהְיִי
 זוֹכָה לְקִיּוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם, זוּ זְכוּת כְּזוֹ, שְׂאִי אֶפְשֶׁר לְתַאֵר
 וּלְשַׁעַר כָּלָל. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (סוֹטָה ג): כָּל הָעוֹשֶׂה מְצוּוָה
 אַחַת בְּעוֹלָם הַזֶּה, מְקַדְּמָתוֹ וְהוֹלֵכֵת לְפָנָיו בְּעוֹלָם הַבָּא;
 יִהְיִי עוֹשֶׂה מְצוּוָה אַחַת בְּזֶה הָעוֹלָם, שֵׁם מְזוּזָה עַל פֶּתַח
 בֵּיתוֹ, הַמְּזוּזָה הַזֹּאת שׁוֹמְרֵת אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא. לִכֵּן כְּתוּב בַּזֹּהָר (ח"ג ש): מְזוּזָת — אוֹתִיּוֹת זָז מוֹת.

בבית שיש מזוזה, מלאך המות לא יכנס שם. כשיהודי זוכה ומניח תפלין — זוכה לחיים. כמו שאומרים חכמינו הקדושים (מנחות מד.): כל המניח תפלין — זוכה לחיים. יהודי מקיים מצוה אחת פעם בחיים — מניח תפלין, זה כבר הולך עמו לעולם הבא. ומכל שכן כשזוכה עוד מצוה ועוד מצוה לקיים, זוכה לשמר שבת, אוכל כשר, מחנך את ילדיו בתלמוד תורה, בבית-ספר שלומדים שם תורה ואמונה, איזו זכות זו לאדם. וזה לגבי כל יהודי שזוכה לקיים מצוה, או אשה הזוכה לילך בכסוי ראש, ומתלבשת בצניעות, שומרת טהרת המשפחה, וזוכה להדליק גרות, איזו זכות יש לה?! וכמאמרם ז"ל (קדושין לט:): כל העושה מצוה אחת, מיטיבין לו ומאריכין לו ימיו, ונוחל את הארץ; זה לגבי כל יהודי ויהודי. על אחת כמה וכמה באין ערך כלל, חכם מחכמי ישראל, שקרב רחוקים אל הקדוש-ברוך-הוא, וזכה אותם במצוות, איזו שמחה יש בשמים, כשהוא עולה למעלה. וחכמינו הקדושים אומרים (במדבר רבה, פרשה יא, סימן ז'): בשעה שנפטר מן העולם, ג' כתות של מלאכי השרת מקדמים אותו בשלום; כשיהודי נפטר מזה העולם, באים נגדו שלש כתות מלאכי השרת ואומרים לו שלום. וזה לגבי כל יהודי ויהודי שזוכה לקיים את המצוות, כי המצוות שמקיימים — זה ישאר מאתנו, אל תחיו באשליות שהכסף והזהב ילוו אתכם,

הספד על צדיקים

לא ולא! את זאת משאירים פה, ומה אנו נקח אתנו?!
את המצוות שזכינו לקיים בזה העולם.

ולכן, בני ובנותי היקרים! באו נתעורר עתה
בתשובה שלמה להקדוש-ברוך-הוא! באו נקבל על
עצמנו מהיום לשמר שבת, אשר אומרים חכמינו
הקדושים (בראשית רבה, פרשה יא, סימן א) "ברכת הוי"ה היא
תעשיר" — זו השבת; כשיהודי שומר שבת, הקדוש-
ברוך-הוא משפיע עליו עשירות גדולה, וכמאמרם ז"ל
(שבת קיח.): כל השומר שבת, נותנים לו נחלה בלי מצרים.
וכן באו ונתחיל מעכשו לעזור לשני ולתת לו צדקה,
אשר הצדקה היא המצוה הגדולה ביותר שיכולה להיות,
וכמאמרם ז"ל (מדרש זוטא שיר השירים א): הדורון של
הקדוש-ברוך-הוא — צדקה; וכשפא עני אל פתח
ביתנו, הקדוש-ברוך-הוא פא אתו. ובעבור זה, כשנותנים
צדקה, נותנים להקדוש-ברוך-הוא. כי מי עומד לימין
האביון? הקדוש-ברוך-הוא. כדכתיב (תהלים קט, לא): "כי
יעמד לימין אביון"; ולכן גדולה מצות צדקה, שאומרים
חכמינו הקדושים (כתבות סח.): כל הפעלים עין מן
הצדקה, כאלו עובד עבודה זרה, ומדוע? כי הקדוש-
ברוך-הוא מנסה אותנו ושולח לנו עני, ואם אנו נותנים
לו, בזה אנו מגלים שאנו מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא,
ואיננו מפחדים שמחר לא יהיה לנו לאכל, מחמת

הצדקה שנתנו לעני. כי אנו יודעים שהכסף והזהב שיכים להקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (תגי ב, ח): "לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות"; בזה שאדם נותן צדקה, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מהר"ן, חלק א', סימן יג), הוא ממשיך את ההשגחה עליו; כי אני מאמין שהקדוש-ברוך-הוא נתן לי היום כסף, ובודאי יתן לי גם למחר ולמחרתים, ולכן עלי לעזור ליהודי שני; ולכן מצות צדקה כל-כף חשובה בעיניו יתברך. וכמאמרם ז"ל (סנה מ:ט): גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות; כי כמו שהקרבנות היו מקרבים יחד את העולמות העליונים, ולכן נקרא קרבן — מלשון קרוב. כמו-כן ויותר מכן כשאדם נותן צדקה לעני, בזה מקרב את העולמות יחד. וכשיהודי עושה צדקה וחסד, הקדוש-ברוך-הוא מתפאר עמו. וכן כל מצוה ומצוה שאדם עושה — חשובה מאד בעיניו יתברך. וכמאמרם ז"ל (שמות רבה, פרשה לב, סימן ו'): עושה אדם מצוה אחת, הקדוש-ברוך-הוא נותן לו מלאך אחד, עושה שתי מצוות, נותן לו הקדוש-ברוך-הוא שני מלאכים, עושה הרבה מצוות — נותן לו הקדוש-ברוך-הוא הוא חצי מחנהו. וזה לגבי כל יהודי.

על אחת כמה וכמה צדיק הדור, חכם מחכמי ישראל, שמחזיר בתשובה מאות ואלפי אנשים, שזכו הרבה מאד, כפי פעלו, כפי פעלתו שפעל בזה העולם,

שְׁעוֹרֵר כָּל־כָּף הַרְבֵּה יְהוּדִים בְּתִשׁוּבָה, חֲזָקָם, שְׂמֻחָם, קַרְבָּם אֶל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, זְכוּתוֹ מְאֹד מְאֹד גְּדוּלָּה בַּשָּׂמַיִם. וְלִכֵּן לֹא בַחֲנָם שִׁבְשַׁעָה שִׁנְפֹּטֵר הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, שֶׁלֹּשׁ כְּפוֹת שֶׁל מְלֶאכִי הַשָּׁרֵת יוֹצְאוֹת לְפָנָיו וְאוֹמְרוֹת לוֹ: שָׁלוֹם, שָׁלוֹם, שָׁלוֹם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה שָׁם). זֶה לְכֹל יְהוּדִי, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה חֲכָם, שִׁזְכָּה לְהַחֲזִיר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה כָּל־כָּף הַרְבֵּה יְהוּדִים, כַּמָּה אֲלֵפֵי אֲלָפִים וְרַב רַבּוֹת מְלֶאכִים מְלִוִּים אוֹתוֹ בַּשָּׂמַיִם. וְלִכֵּן הֵהֱסִפֵּד שְׂמֻסְפִידִים אֶת הַצְּדִיק וְהַחֲכָם מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ. וְעֲלִינוּ לְעֶסֶק בְּזֶה. וְכֹאמֹר — מֶה יֵצֵא לָנוּ מִזֶּה? אֵלָּא שְׁנַתְעוֹרֵר לְכֹל הַפְּחוֹת עֲכָשׁוּ, וּנְחַפֵּשׁ עֲתָה אַחַר חֲכָמִים וְצְדִיקִים אַחֲרַיִם, שְׁגַם־כֵּן מְקַרְבִּים אֶל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי לֹא אֶלְמָן יִשְׂרָאֵל. אִם אָנוּ רוֹאִים שֶׁהִיָּה בְּזֶה הָעוֹלָם צְדִיק קְדוּשׁ, שֶׁהַקְּרִיב אֶת כָּל כְּלוּ בְּשִׁבִיל הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁהִיָּה חוֹלָה, בַּר מִיָּנָן, נָסַע נְסִיעוֹת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, מִמְּדִינָה לְמְדִינָה, מֵעִיר לְעִיר, מִכְּפָר לְכְּפָר, מִמוֹשְׁבָה לְמוֹשְׁבָה, לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק וּלְשַׂמַּח נַשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵיו יִתְבָּרַךְ, אִיזוֹ זְכוּת הִיא לוֹ? ! וְעֲכָשׁוּ כְּשִׁנְסַתְלֵק, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יוֹדֵעַ מֶה שֶׁעוֹשֶׂה, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ו', סִימָן ח'): מֶה תֵּאָנֶה הַזֹּאת, בְּשַׁעָה שֶׁהִיא נִלְקָטָה בְּעוֹנָתָה — יָפָה לָּהּ וַיָּפָה לְתֵאָנֶה, וְשַׁעָה שֶׁהִיא נִלְקָטָה שְׁלֹא בְּעוֹנָתָה — רַע לָּהּ וְרַע לְתֵאָנֶה; כֵּן הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־

הוא יודע אימתי עונתן של צדיקים להסתלק מן העולם ומסלקם; הקדוש-ברוך-הוא יודע מה הוא עושה, "צדיק הוי"ה בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו" (תהלים קמה); ובודאי הוא לא לקח את החכם והצדיק, עד שהשאיר לנו חכמי ישראל וצדיקי הדור, שנמצאים גם עכשו בינינו, שיוכלו להחזירנו בתשובה שלמה. ולכן עקר ההספד שאנו מספידים את הצדיק ומדברים מגדלתו, שזה יהיה לו לתועלת בכל העולמות, שאנו מפרסמים בשמים, שלא היתה זו סתם נשמה, אלא קרבה אלפים ורבבות נשמות ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא. וכן זה לתועלתנו, שנתעורר לכל הפחות עכשו ללכת ולחפש חכם שיכול להמשיך לקרבנו אל הקדוש-ברוך-הוא, שיכול ללמד עמנו תורה ולעוררנו בתשובה, ויכול להחזיר בנו אמונה, ובזכות זה שנתקרב אל הצדיק והחכם שבדור הזה, נזכה גם-כן לחזר בתשובה שלמה, וגם אנו נתעורר לקיים את המצוות בשמחה, כי יבוא היום, שגם אנו נצטרך לעזוב את זה העולם, ומה ישאר מאתנו? רק התורה שלמדנו, רק המצוות שסגלנו בימי חיינו, כמאמר התנא (אבות, פ"ק ו'): אין מלוים לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד.

ולכן, בני ובנותי היקרים! דיקא עכשו, כשאנחנו

הספד על צדיקים

מספידים את החכם שנסתלק מן העולם, אשר הוא בודאי הצליח, זכה לקרב מאות ואלפי אנשים אל הקדוש-ברוך-הוא. הוא עולה עכשו מעלה מעלה בשמים, ושם יוצאים נגדו כתות כתות של מלאכי השרת. אבל מה יהיה עמנו? מתי אנו נתעורר בתשובה שלמה? מתי אנו נתעורר מהשנה?! כמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס'): יש בני-אדם הישנים את ימיהם; אנו ישנים, מחנו ישן, איננו חושב מהקדוש-ברוך-הוא, המח שלנו חושב משטיות, מכסף וזהב וכו', והלא הכסף והזהב נשאר פה, ולא נקח אתנו. ולכן הגיע הזמן שנתעורר בתשובה שלמה, וגם אנו נתחיל ללמד תורה ולקיים את המצוות, ונתחיל לקרב יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, כל אחד ואחד מאתנו יש לו פחות הנפש לקרב את כלל נשמות ישראל, ואף שעשינו מה שעשינו, נכשלנו בכל העוונות, רחמנא לצלן, אבל אם אנו חוזרים בתשובה שלמה, הקדוש-ברוך-הוא מוחל לנו. וכמאמר ז"ל (פסחים ק"ט): ידו של הקדוש-ברוך-הוא פרוסה תחת פני החיות, כדי לקבל בעלי תשובה; וכן אומרים חכמינו הקדושים (ברכות לד:): במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים; ומתי נזכה להיות בעלי תשובה, ואימתי נדע אם תשובתנו נתקבלה בשמים? כשנתחיל לצאת בחוץ ולקרב רחוקים. ולכן דיקא אנו, שנכשלנו כל-כף הרבה

בְּעוֹנוֹת, בַּר מִינֵן, בְּחִלּוֹל שַׁבָּת, בְּאֲכִילַת טְרֵפוֹת וּנְבִלוֹת,
בְּגֵלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, כְּשֶׁאָנוּ שָׁבִים בְּתִשְׁבֻּבָה
שְׁלֵמָה, מַה הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה מֵאֲתָנוּ? שָׁגַם אָנוּ
נִצָּא בַּחוּץ וּנִקְרַב עוֹד יְהוּדִים, וּבְזִכוֹת זֶה אוֹמֵר הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא: אָנִי מוֹחֵל לָכֶם עַל כָּל עוֹנוֹתֵיכֶם.

וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! דִּיקָא עֲכָשׁוּ, שְׁאָנוּ
מִסְפִּידִים אֶת הַחֶכֶם וְהַצְדִּיק שֶׁנִּסְתַּלַּק מִזֶּה הָעוֹלָם, עָלֵינוּ
לְהִתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבֻּבָה שְׁלֵמָה, לִידַע שֶׁלֹּא נִחְיֶה לְנִצָּחַ, וְגַם
אָנוּ נִצָּא מִזֶּה הָעוֹלָם. וְלָכֵן כָּל זְמַן שְׁאָנוּ חַיִּים, בָּאוּ נִצָּא
בַּיַחַד, וּנִקְרַב עוֹד יְהוּדִים לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! בָּאוּ
וּנְחַדִּיר אֶהְבָּה בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל! בָּאוּ נְעוֹרֵר בְּתִשְׁבֻּבָה
אֶת אַחֵינוּ וְאַחִיוֹתֵינוּ, נְשָׁמוֹת יְקָרוֹת. כִּי כָּל יְהוּדֵי הוּא
יְהִלּוּם בְּכֶתֶר הַמְּלָךְ, כְּמוֹ שְׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן ו'), וְצָרִיכִים לְשָׁמֵר עָלָיו מְאֹד מְאֹד, לְלִטְשׁוּ,
לְנַקוּתוֹ, אֲזִי תֵרְאוּ אֵיךְ הוּא יְבָרִיק. וְאֵל תַּחֲיוּ בְּאַשְׁלִיּוֹת,
שְׁאַתֶּם תַּחֲיוּ לְנִצָּחַ, גַּם לָנוּ יִגִיעַ הַיּוֹם שֶׁנִּצְטָרַף לְעֹזֵב אֶת
הָעוֹלָם. וְלָכֵן בָּאוּ עֲכָשׁוּ נִחְזֵר בְּתִשְׁבֻּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, נִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, נִקְיִים מִצְּוֹת וּנִקְרַב
רְחוּקִים, כִּי כִּף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (לְקוּטֵי יִשְׁעִיָּה
תצד): שְׁלֵשָׁה אוֹהֲבִים יֵשׁ לְאָדָם בְּחַיָּו: בְּנָיו וּבְנֵי בְּנָיו
וּמְמוֹנּוֹ וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים. וּבְשַׁעַת פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם, הוּא
מְכַנֵּס לְבָנָיו וְלְבְנֵי בְּנָיו, וְאוֹמֵר לָהֶם: בָּאוּ וְהַצִּילוּנִי

מדינא דמנות, ואומרים לו: איננו יכולים לעזורך. וכלם בוכים. ומי מצילו? רק המעשים טובים, הם אומרים לו: בא עמנו, נלוה אותך עד פסא הכבוד. וכן כשאדם נפטר מזה העולם, הפסך אינו יכול לעזור, הבתים וכל הרכוש אינם יכולים לסייעו, אלא מותירם לבניו ולבני בניו. אבל המצוות ומעשים טובים הם הולכים לפניו, כדכתיב (ישעיה נח, ח): "והלך לפניך צדקך". לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נקבל על עצמנו מהיום והלאה, לחזור בתשובה שלמה אל הקדוש-ברוך-הוא, ולילך להחזיר את כלל נשמות ישראל בתשובה, ולהחזיר בכלם אמונה ברוך ומזככת, ובזכות זה נזכה לגאולה, כמאמרם ז"ל (ילקוט הושע תקיט): אין הגליות מתכנסות, אלא בשכר האמונה.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

תפלה נוראה ונפלאה על הסתלקות

הצדיקים הקדושים מהעולם

העתק מהספר הקדוש והנורא

לקוטי תפלות, חלק ב' ל"ג

"קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, רחל
מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה
כי איננו. על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה
מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי, היו
בני שוממים כי גבר אויב". רבוננו של עולם
רבוננו של עולם, למדנו איך לסדר הספרות
מרים על גדל שברנו אשר נשברנו על ידי
לבנו הזונה, כי נלקחו מאתנו כל מחמדי
עינינו גאוני עינינו עטרות ראשנו, הודנו זיונו
פארינו, חיינו וארך ימינו, שרשי נפשנו
ורוחנו ונשמותנו. הלא הפה אדוננו מורנו
ורבותינו, אורותינו גדלתנו קדשתנו,
תקותינו תכליתנו, נחמותינו ושמחתנו,
תורותינו תפלותינו, סעו הפה למנוחות עזבו
אותנו לאנחות. אוי מה היה לנו, מה נאמר
מה נדבר, מי יוכל להעריך לנו הספרות מרים
ומרורים פראוי לנו להספיד ולבכות על

שְׁבָרִים מָרִים כָּאֵלֶּה הַנּוֹגְעִים לְכָל יִשְׂרָאֵל
וּלְכָל הָעוֹלָמוֹת כָּלֵם מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף, אֹי אֹי
וְאֲבוֹי.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאִין כַּח
בֵּיד אָנוּשִׁי לְסֵדֶר הַסְּפָדוֹת כְּרָאוּי עַל
הַסְּתַלְקוֹת צְדִיקִים כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר נִסְתַּלְקוּ
בְּדוֹרוֹתֵינוּ בְּעוֹזְנוֹתֵינוּ. אֲבָל עַל דָּא וְדָאֵי קָא
כְּבִינָא, עַל הַנּוֹגֵעַ לִי וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. כִּי
לְהַצְדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים בְּעֶצְמָם שֶׁנִּסְתַּלְקוּ לְמַעַלָּה
לְמַעַלָּה אֵין הַסֵּדֶר כִּלְלֵי, כִּי הֵם גְּדוֹלִים
וּמְפָאָרִים שֶׁם בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וְעוֹמְדִים
וּמְשַׁמְשִׁים בְּמִרוֹם, אֲשֶׁרֵי לָהֶם אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם.
אֲבָל עָלֵינוּ עָלֵינוּ הַדּוֹר הַיְתוֹם הַזֶּה, הַדּוֹר הָעֲנִי
הַזֶּה, עָלֵינוּ הַרְחַמְנוֹת גְּדוֹל וְעֶצוֹם מְאֹד, עָלֵינוּ
עָלֵינוּ יְדוּוּ כָּל הַדּוֹוִים, "אֹי לָנוּ כִּי שִׁדְדָנוּ",
אֲחָה יְהוּה חֲכָרַע חֲכָרַע תְּנוּ. וְרַפּוּ הַיָּדִים
וּכְשָׁלוּ כָּל בְּרָפִים וְנַמְס כָּל לֵב וַיְהִי לַמִּיָּם,
בַּיּוֹם בֵּא הַשָּׁמֶשׁ בַּצְּהָרִים, תַּעֲהָ לְבַבְנוּ,
פְּלָצוֹת בְּעַתְתָּנוּ, צִירִים אֲחֻזּוֹנוּ כִּיִּלְדָה נִפְעָה,
אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים אֲבִינוּ אֲב הַרְחֵמֵן, "יְהוּה
אֱלֹהִים אָמֵת", לְהִיכֹן נִלְדָּ לְהִיכֹן נִפְנָה לְעִזָּרָה,

מִי יַעֲזֹר לָנוּ מִי יַעֲמִד בְּעֵדְנוּ, אָנָּה פָּנָה דוֹדְנוּ,
 אָנָּה פָּנָה דוֹדְנוּ וְנִבְקָשׁנוּ עִמָּךְ. עַל כֵּן גַּם הַיּוֹם
 מִרִי שׁוֹחֲנוּ, יָדְנוּ כְּבָדָה עַל אֲנַחוּתֵינוּ, מִי יִתֵּן
 רֵאשׁוֹנוּ מַיִם וְעֵינֵינוּ מְקוֹר הַמַּעַה, וְנִבְכָּה יוֹמָם
 וְלַיְלָה עַל גְּדֹל שְׁבָרְנוּ. "עַל זֶה הָיָה דָּוָה לְבָנוּ,
 עַל אֵלֶּה חָשְׁבוּ עֵינֵינוּ":

רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אָב הִרְחַמְנוּ הָאֱמֶת, אֲתָה יוֹדֵעַ
 שְׁכַל חַיּוֹתֵנוּ תִּלְוִי בְּהַצְדִּיקִים רַבּוֹתֵינוּ
 הַקְדוֹשִׁים זְכוֹרָנָם לְבָרְכָה, וְאַנְחָנוּ צְרִיכִים
 לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּכָל פַּעַם וּלְקַבֵּל מֵהֶם הַבּוֹרִים
 קְדוֹשִׁים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, וְלִרְאוֹת אוֹתָם בְּכָל
 פַּעַם. וְעַתָּה מַה נַּעֲשֶׂה, מַה יַּעֲשׂוּ קִטְנֵי עַרְךָ
 אֲזוֹבֵי קִיר כְּמוֹנוּ, מַה נַּעֲשֶׂה מַה נַּפְעֵל. רְבוֹנוּ
 שֶׁל עוֹלָם, רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה לְבַד יוֹדֵעַ
 מְרִירוֹת נַפְשֵׁי בְּפָנֵימִיּוֹת, אֵיךְ נַפְשֵׁי מָרָה לִי
 עַל כָּל זֶה, אֵיךְ בְּעוֹזְנוֹתֵי הַרְבִּים, אֵינִי יוֹכֵל
 לְפָרֵשׁ שׁוֹחֲתִי הַיָּטִב לְפָנֶיךָ מִלֵּא רַחֲמִים.
 רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה שְׁעָבַר עָבַר. עַתָּה עַתָּה,
 לְמִדְּנִי וְהוֹרְנִי אֵיךְ לְצַעֵק וְלִזְעַק וּלְהַתְחַנֵּן בְּאָפֶן
 שְׂאֻזְכָּה גַּם עַתָּה לְהַמְשִׁיךְ קְדוּשָׁתְךָ הַעֲצוּמָה
 עָלַי, עַל יְדֵי קְדוּשַׁת הַרְשִׁימוֹ שְׁלָחֶם שְׁהַשְׂאִירוּ

בְּעוֹלָם עַל יְדֵי סַפְרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים וְתַלְמִידֵיהֶם
הַיְקָרִים, וְגַם עֵתָה הַמָּה שְׂכִיחֵי יַתִּיר בְּעֹלָמָא,
כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב בְּזַהַר הַקְּדוּשׁ וּבִשְׂאֵר סַפְרֵים
קְדוּשִׁים, שְׁעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַנְּשֻׁמָּה הִיא שְׂכַאֲשֵׁר
נִסְתַּלְקָת לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְמָקוֹם שְׁנִסְתַּלְקָת
תְּהִיָּה גַם לְמַטָּה לְמַטָּה, לְעוֹרֵר וּלְהַקְיִין
וּלְהַחְיֹת כָּל הַנְּפֻשׁוֹת אֲפֵלוֹ הַמְּנַחִים בְּשֵׂאוֹל
תַּחְתִּיּוֹת וּמַתְחַתִּיו, לְעוֹרְרֵם וּלְהַחְיֹתֵם שֶׁלֹּא
יִתְיַאֲשׁוּ בְּשׁוּם אִפְן בְּעוֹלָם:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם חַמַּל וְרַחַם עַל הַדְּמָעוֹת
וְהַבְּכִיּוֹת שֶׁל רַחֵל אִמֵּנוּ שֶׁהִיא
הַשְּׂכִינָה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הִיא בּוֹכָה
בְּדְמָעוֹת שְׁלִישׁ עַל גְּדֹל צַעֲרֵנוּ וְצָרוֹת נַפְשֵׁנוּ,
"רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ" שֶׁגָּלוּ מֵעַל שְׁלֶחַן
אֲבוֹתָהֶם וּמֵאֲרָצָם יֵצְאוּ. "בְּכוֹ תִבְכֶּה בְּלִילָה
וְדָמְעָתָה עַל לַחֲיָהּ, אֵינן לָהּ מְנַחֵם מִכָּל
אוֹהֲבֵיהָ". כִּי כָּל רַעִיָּה שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁכָּבַל
דוֹר וָדוֹר נִסְתַּלְקוּ בְּעוֹזוֹתֵינוּ הַרְבִּים, עַד
אֲשֶׁר נִשְׂאָרְנוּ כִּתְרוֹן בְּרֹאשׁ הָהָר וְכִנֶּם עַל
הַגְּבָעָה. "יִתּוּמִים הָיִינוּ וְאֵין אָב אֲמוֹתֵינוּ
כְּאֵלְמָנוֹת", וְאֵין לָנוּ מְנַחֵם.

רבונו של עולם, מי יחמל עלינו, ומי יחוס
 עלינו ומי יגוד לנו, ומי יסור לשאל
 לשלום לנו, מי יגדר גדר ומי יעמד בפּרץ, מי
 יתקן הרבים ומי יישר מסלות, מי יתקן
 נפשנו, מי יחזירנו בתשובה שלמה לפניך, מי
 יעזר אותנו משנתנו לשוב אליך באמת.
 אוי מה היה לנו בדורות האלה, אשר זכינו
 בדורות האלה לאורות נפלאים ונוראים
 כאלה, אורות צחים ומצחצחים כאלה, אשר
 אפסו הדבורים והצרופי אותיות לספר
 בשבחם וגדלתם ותקפם וגבּהם ומעלתם
 ותפארתם. וכמה גלגולים סבבת בעולמך,
 וכמה עלמין אתה פּיכו בגיניּהו, וכמה נסים
 ונפלאות בלי שעור וערך עשית עד אשר
 הבאת לעולם אורות כאלה, צדיקים קדושים
 כאלה, מורי דרך כאלה, מלמדי דעת מביני
 מדע כאלה, בעלי עצות כאלה. והיית עמּהם
 כל ימי חייהם הקדושים, והרבית נפלאותיך
 עמּהם בלי שעור, כי רבים קמו עליהם בכל
 יום, ואתה הצלת אותם מיד כל אויביהם
 ורודפיהם, ועשית מה שעשית בדרכי

נִפְלְאוֹתֶיךָ הַנְּעֻלָּמִים מְאֹד מְאֹד. וְקִיַּמְתָּ אוֹתָם
בְּרַחֲמֶיךָ, עַד אֲשֶׁר פָּעֵלוּ וְעָשׂוּ וְהִתְחִילוּ וְגִמְרוּ
וְהִפְלִיאוּ לַעֲשׂוֹת תְּקוּנִים חֲדָשִׁים נִפְלְאִים
וְנוֹרָאִים בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת מִרֹאשׁ וְעַד סוֹף,
וְתִקְנוּ נִפְשׁוֹת רַבּוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, נִפְשׁוֹת הַחַיִּים
וְהַמֵּתִים. כִּי אֲשֶׁר אֶתָּה יַדְעֶת אֶת כָּל הַתְּקוּנִים
וְהַשְּׁעוּעִים שֶׁקִּבַּלְתָּ מִהַצְּדִיקִים שֶׁחִיו
בְּדוֹרוֹת הָאֵלֶּה, מִיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה אֹר הַגְּנוּז, אֹר
יִשְׂרָאֵל וְקִדּוּשׁוֹ, רַב רַבָּנִן, אִישׁ אֱלֹהִים נוֹרָא
מְאֹד, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הַרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם
טוֹב זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, אֲשֶׁר הָאִיר פָּנָיו תִּבְלֵ,
וְהַעֲמִיד תְּלַמִּידִים הַרְבֵּה, צְדִיקִים וְחַסִּידִים
קְדוֹשִׁים וְנוֹרָאִים, וְהַשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרִכָּה נְשִׁע
שִׁעֵשׂוּעֵיו זָרַע קֹדֶשׁ מִצְבָּתוֹ, יוֹצֵאֵי חֲלָצִיו
הַקְּדוֹשִׁים הַיְקָרִים מִפִּזּוֹ וּפְנִינִים וְכֹל חֲפָצִים לֹא
יִשׁוּוּ בָהֶם, אֲשֶׁר הוּא וְתַלְמִידָיו וְיוֹצֵאֵי חֲלָצִיו
גִּלּוּ אֱלֹהוּתְךָ בְּדוֹרוֹת הָאֵלֶּה וְהַרְבִּיעוּ תּוֹרָה
בְּיִשְׂרָאֵל. הִמָּחֵה הָאִירוֹ עֵינֵינוּ וּפְתַחֵנוּ לְבָנוּ,
לְמַדּוֹ וְלַמְדּוֹ דְרָכִים יִשְׂרָיִם וְעֲצוֹת נִפְלְאוֹת
לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ בְּאַמֶּת. אֲשֶׁרִי עֵינֶי רָאִתָּה כֹּל
אֵלֶּה, הֲלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ דָּאֲבָה נִפְשָׁנוּ. כִּי כֹל

תִּקְוַתְנוּ הִיָּה שִׁיאָרִיכוּ יָמִים וְשָׁנִים בְּזֶה
 הָעוֹלָם, וְנִזְכָּה לַעֲמֹד עוֹד לְפָנֵי הַדָּרַת קֹדְשָׁתְם
 וְלִשְׁמֹעַ מִפִּיהֶם הַנּוֹרָא עוֹד דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים
 בְּכָל פַּעַם חֲדָשִׁים וְנִפְלְאִים, כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ כָּל
 יָמֵי חַיֵּיהֶם הַקְּדוּשִׁים. וּבְעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים
 וּבִפְשָׁעֵינוּ הָעֲצוּמִים נִחַשְׁךְ מֵאֲתָנוּ מְאֹרֵי
 עֵינֵינוּ, מִחֲמַדֵּי נַפְשָׁנוּ. אוֹי כִּי נִבְרָו הָאֲרָאִים
 עַל הַמְצוּקִים, וְתִפְסוּ מֵאֲתָנוּ לְפָנֵי הַזְּמַן אֶת
 הָאֲרוֹנוֹת הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה. "אוֹי מָה
 הָיָה לָנוּ, נִפְלָה עֲטָרַת רֵאשִׁינוּ, אוֹי נָא לָנוּ כִּי
 חָטָאנוּ". וְאִם אָמַנְם יִדְעֵנוּ גַם יִדְעֵנוּ כִּי גַם
 עֲתָה הֵם עוֹסְקִים בְּתַקוּן נַפְשׁוֹתֵינוּ, אֲךָ מִר לָנוּ
 מֵר, כִּי אֵין אָנוּ זוֹכִים לְרֵאוֹת פְּנֵיהֶם
 הַקְּדוּשִׁים, וְלִשְׁמֹעַ דְּבוּרֵיהֶם הַנּוֹרָאִים, וְלִשְׁאֹב
 הַבֶּל פִּיהֶם הַקְּדוֹשׁ, וְלְהַסְתִּיף עַל פְּאָרֵם וַיְפִים
 זִיוָם וְהַדָּרַת פְּנֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, וְלְהַפְּלִל
 בְּחֵן הָאֲמֶת שְׁלָהֶם. כִּי הֵן הַמָּה הֵיוּ הַפְּאָר
 וְהֵיכָל וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ, אֲשֶׁר כָּל מִי
 שֶׁהָיָה נִכְלָל בְּהַחֵן שְׁלָהֶם הַקְּדוֹשׁ, בְּהַפְּאָר
 שְׁלָהֶם בְּשִׁמְם הַקְּדוֹשׁ, הַסְתִּיף עַל עֲצָמוֹ
 וְנִתְעוֹרַר בְּתִשׁוּבָה בְּאֲמֶת. וְעֲתָה עֲתָה

בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ אֲבָדְנוּ מִה שְׂאֵבְדָנוּ, אוֹי לָנוּ מִה
 שְׁגָרְמָנוּ לָנוּ בַּעֲוֹנוֹתֵנוּ, אוֹי כַּמָּה הָעוֹן גֹּזֵרֵם.
 אוֹי מִה נַעֲשָׂה עִתָּהּ, מִה יַעֲשׂוּ נְרַדְּפִים כְּאֱלוֹ,
 עֲנִיִּים וְאֲבִיוֹנִים כְּאֱלוֹ, עִם מְמוֹשֵׁד וּמְמַרְט
 כְּזֶה, עִם עֲנִי וְאֲבִיוֹן כְּמוֹנוֹ. "עַל כֵּן אֶמְרָתִי
 שָׁעוּ מִנִּי אֶמְרָר בְּכִי". מֵר רוּחִי אֶקְרָר, קוֹלִי
 פִּיִּם יַחֲמֶה, אֲשִׁיחָה וִירוּחַ לִי, אֲדַבְּרָה אֶל יַחֲוֶה
 אֵל עֲלִיוֹן וַיַּעֲבֹר עָלַי מָה:

רבונו של עולם! מֵר לִי מֵאֵד, מֵר לִי מֵאֵד,
 קִבַּל אֶת תְּפִלָּתִי וְשִׁיחָתִי וּבְכִיּוֹתִי, שְׂאֵנִי
 מִתְּפִלָּל וּמִבְּקֵשׁ וּבֹכֶה עַל שֶׁנַּעֲלָמוּ וְנִסְתַּלְקוּ
 מִמֶּנִּי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וְנִשְׁאַרְתִּי לְבַד,
 וְאֵינִי מוֹצֵא נְחָמָה לְנַחֵם אֶת נַפְשִׁי הָאֲמִלְלָה,
 וּבְזָכוֹת הַתְּפִלָּה הַזֹּאת שֶׁבִקְשָׁתִי לְפָנֶיךָ, תִּנְחַם
 אוֹתִי, וַיֵּאִיר עָלַי אוֹרֵם הַגָּנוּז שֶׁל הַצְּדִיקִים
 הַקְּדוֹשִׁים, וְאֶזְכֶּה לְהַגִּיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת תְּקוּנֵי בְּיָהּ
 הָעוֹלָם, וְלֹא אֵצֵא מִחֵעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא תְּשׁוּבָה,
 וְאֶזְכֶּה לְתַקֵּן מִה שִׁשְׁחָתִי לְפָנֶיךָ, וּתְקַבֵּל אוֹתִי
 בְּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתֵאִיר עָלַי אוֹרֶךְ הָאֵין סוּף
 כְּרוּךְ הוּא מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סְלַח.